

УДК 378.096(438)“1956/1989”(09)(045)

К.М. БІНИЦЬКА

АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ШКІЛ ПОЛЬСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ У 1956–1989 РР.

У статті висвітлено діяльність вищих педагогічних шкіл Польської Народної Республіки у 1956–1989 рр. Проаналізовано вплив суспільно-економічної ситуації в країні на розвиток вищих навчальних закладів. Розглянуто реорганізаційні зміни у структурі та діяльності цих вищих навчальних закладів.

Ключові слова: вища освіта, вищі педагогічні школи, підготовка вчителів, організація діяльності, структура закладу.

На сьогодні поряд зі змінами в освітніх системах відбуваються реорганізаційні процеси в системі професійної підготовки педагогічних кадрів. Процес модернізації освіти як в Україні, так і в Республіці Польща залежить від якості професійної підготовки вчителів у вищих навчальних закладах. Аналіз сучасної польської системи педагогічної освіти та діяльності вищих педагогічних навчальних закладів дає змогу визначити спільне та відмінне в професійній підготовці педагогів у Республіці Польща та в Україні.

Проблемами підготовки педагогів у Республіці Польща присвячені праці таких польських науковців: Ц. Банаха, Г. Квятковської, Б. Квятковської-Коваль, В. Комара, Т. Левовицького, Р. Оссовського, І. Шемпрух. Українські дослідники вивчають проблеми реорганізації освітньої системи Республіки Польща (А. Василюк, І. Гриневич, І. Зязюн, І. Ковчина, В. Кремень, Н. Ничкало, О. Пехота, О. Савченко, С. Сисоєва, В. Семиченко та інші). Польські педевтологи та українські науковці підкреслюють важливість вивчення позитивного зарубіжного досвіду для реформування вітчизняних освітніх систем.

Метою статті є висвітлення розвитку та організаційних умов діяльності вищих педагогічних шкіл Польської Народної Республіки в період 1956–1989 рр.

Події, які відбувались у 1956 р. в Польській Народній Республіці, стали поштовхом до реформування галузі освіти країни. У цей період відбувся перехід вищих педагогічних шкіл до підготовки фахівців на рівні “магістр”, проявилась проблема недостатньої кількості науково-педагогічних кадрів, що спричинило закриття деяких напрямів педагогічної підготовки, наприклад у вищій педагогічній школі Гданська відповідним рішенням Міністерства освіти у червні 1955 р. було ліквідовано біологічний напрям підготовки, а напрям підготовки з фізики у вищій педагогічній школі Кракова було перенесено до вищої педагогічної школи в Ополє.

Наприкінці 1956 р. відбулись зміни в політичному житті Польщі, які вплинули на розвиток вищої освіти в країні. Представники вищих навчальних закладів, виступаючи проти надмірної централізації влади, вимагали

ширших повноважень для навчальних закладів, повернення самостійності у навчально-виховній та науковій роботі, підвищення статусу вищих навчальних закладів. Ці вимоги знайшли відображення в Законі “Про вищу освіту”, який був затверджений у 1951 р. А 10 вересня 1956 р. було прийнято новий Закон “Про вищу освіту”, який базувався на польських академічних традиціях вищої школи, а саме: відбулись серйозні зміни в організаційній структурі та управлінні вищими навчальними закладами, зокрема вищими педагогічними школами. Було відновлено процедуру вибору ректора сенатом закладу, а деканів – радами відділів.

У 1956 р. зменшилась кількість вищих педагогічних шкіл. На підставі Ухвали Ради міністрів від 18 червня 1956 р. № 279 відбулось приєднання вищої педагогічної школи м. Варшави до Варшавського Університету та вищої педагогічної школи м. Лодзь – до Лодзького Університету. Спільними розпорядженнями міністрів освіти “Про приєднання вищих педагогічних шкіл до університетів” від 20 червня 1956 р. встановлено, що студенти, які були зараховані на перший курс навчання до вищої педагогічної школи м. Варшава і м. Лодзь, мали скласти вступні іспити до університетів цих міст або до інших вищих педагогічних шкіл [9]. Студенти ж, які в 1955/56 н. р. завершили навчання на першому курсі, були переведені на другий курс навчання до університетів. Навчались вони за спеціальними 5-річними перехідними навчальними програмами, розробленими відповідними радами відділів університетів. Студенти, які в 1955/56 н. р. навчались на другому і третьому курсах у вищих педагогічних школах Лодзя і Варшави, були переведені на навчання до університетів, де продовжили навчання за навчальними програмами вищих педагогічних шкіл, однак після завершення навчання студенти отримували диплом університетів. Усі організаційні структурні одиниці, які обслуговували навчально-виховну роботу вищих педагогічних шкіл, стали новими одиницями університетів. Заочні відділи залишилися заочними відділами університетів, а їх слухачі – студентами заочних відділів університетів, продовжили своє навчання за навчальними програмами вищих педагогічних шкіл. Науково-педагогічні працівники вищих педагогічних шкіл у м. Лодзь та м. Варшава 1 липня 1956 р. були працевлаштовані в університети, при збереженні посад і навчальних навантажень. Винятком були адміністративні керівники структурних підрозділів.

У зв’язку з приєднанням Варшавської вищої педагогічної школи до Варшавського університету було ліквідовано екзаменаційну комісію військової кафедри, а саму військову кафедру було перенесено до вищої педагогічної школи у м. Краків [10].

У 1956–1960 рр. відбулось багато змін у розвитку вищих педагогічних шкіл, які стосувались їх організаційної структури. У навчальних закладах відбулись процеси реорганізації та ліквідації деяких кафедр і відділів. Так, наприклад, у Краківській вищій педагогічній школі в цей історичний період пройшли процеси створення нових кафедр, зокрема: загальної історії (1955 р.), психології (1957 р.), методики навчання математики

(1958 р.), методики навчання польської мови та історії польської літератури (1958 р.), політичної економіки (1959 р.), загальної педагогіки (1960 р.), експериментальної педагогіки (1960 р.), методики навчання історії (1961 р.), хімії (1961 р.) [11].

У наступні роки в розвитку вищих педагогічних шкіл відбулись деякі зміни в організаційній структурі. Наприклад, у вищій педагогічній школі м. Ополе у 1958 р. філологічний відділ було реорганізовано у філологічно-історичний, а також створено секцію історії [12], а в 1960 р. розпочала свою роботу секція педагогіки [13]; у вищій педагогічній школі Гданьська з 1958 р. утворено секцію педагогіки [14], а в 1964 р. – секцію російської філології [15].

Важливу роль для подальшого розвитку вищих педагогічних шкіл як академічних навчальних закладів IV рівня акредитації з підготовки вчителів було введення в них студійного розпорядку роботи та перехід вищих педагогічних шкіл під підпорядкування Міністерства шкільної вищої освіти [16]. Вищезгадані зміни привели до прирівняння статусу вищих педагогічних шкіл до університетського рівня, яке відбулось у 1959 р. та до подовження терміну підготовки вчителів у цих закладах. Розпорядженням міністра шкільної вищої освіти від 23 лютого 1959 р. було встановлено п'ятирічний термін навчання у вищих педагогічних школах. Лише для студентів, які навчались на III і IV курсах, термін навчання залишився без змін.

Включення вищих педагогічних шкіл у систему вищих академічних навчальних закладів надало право представникам цих закладів брати участь у виборах до ради голів шкільної вищої освіти, відповідно до Ухвали № 387 Ради міністрів Польщі від 21 серпня 1959 р. [5]. Представники вищих педагогічних шкіл мали право обиратись до ради голів шкільної вищої освіти.

Важливим досягненням, яке зумовило подальший науковий розвиток вищих педагогічних шкіл, було отримання права на присвоєння наукового ступеня доктора філософії та відкриття спеціалізованих вчених рад. Першими відкрили докторантуру в Краківській вищій педагогічній школі, де на філологічно-історичному відділі проводили навчання на здобуття наукового ступеня доктора гуманістичних наук (за спеціальностями: історія літератури, мовознавство, історія, педагогіка та історія освіти) і на географічно-біологічному відділі з 1959 р. здійснювали підготовку на здобуття наукового ступеня доктора природничих наук і географічних наук. У цьому самому році право на присвоєння ступеня доктора наук отримав гуманітарний відділ вищої педагогічної школи м. Гданьськ [18].

Постійне якісне оновлення науково-педагогічного кадрового потенціалу вищих педагогічних шкіл привело до відкриття докторантур у цих закладах. Розпорядженням міністра шкільної вищої освіти від 7 липня 1962 р. у вищих педагогічних школах у містах Краків, Катовіце та Ополе були відкриті докторантури по 24 спеціальностям [19].

Аналізуючи фахову підготовку випускників вищих педагогічних шкіл у 60-х рр. ХХ ст., можна дійти висновку, що в них проводилась ґрунтовна педагогічна та недостатня предметна підготовка. Це зумовлювалось кількістю годин, які відводились на педагогічні дисципліни у вищих педагогічних школах: загальна кількість – 510–570 годин, а саме: на педагогіку відводилось 120 годин; на психологію – 120 годин; на історію виховання – 45 годин; на шкільну гігієну – 15 годин. Від 180 до 240 годин відводилось на методіку викладання профільного предмета [1, с. 18–19].

Для вищих педагогічних навчальних закладів почалися роки інтенсивної роботи. Їх мережа надалі зростала та досягла в піковий момент 57 вищих навчальних закладів у країні, тобто в середньому по три навчальні заклади в кожному воєводстві. На практиці ситуація з кількістю навчальних закладів у воєводствах була різною, деякі воєводства мали п'ять або чотири педагогічні навчальні заклади, але були й такі, які мали лише два і навіть один вищий педагогічний навчальний заклад. Освітня влада кожного воєводства самостійно вирішувала кадрові проблеми, “імпорт” кадрів з воєводств більш забезпечених вчителями до менш забезпечених педагогами не давав позитивних результатів.

Нестача педагогічних кадрів призвела до істотних змін в організації навчання, а також у розкладах, навчальних програмах закладів з підготовки вчителів. У 1961/1962 н. р. було введено новий розклад денного навчання, все більше навчальних годин відводилось на самостійну роботу студентів. Були зроблені зміни в розкладах навчання та в організації навчання для заочників, які працювали у школах. З навчальних планів для заочної форми навчання були виключені предмети художнього напряму навчання, зменшено кількість годин з предметів педагогічного спрямування. Завдяки цим діям термін заочного навчання тривав два роки.

У 1961–1963 рр. активно проводились обговорення питань, які стосувались розвитку мережі вищих педагогічних шкіл, розбудови існуючих закладів і можливості відкриття їх філій. Ці дискусії були спричинені потребою держави у вчительських кадрах з вищою освітою. Завдання з підготовки вчителів було покладено не тільки на діяльність вищих педагогічних шкіл, а також і на університети. Проводячи роботу над розробкою плану перспективного розвитку шкільної вищої освіти, в листопаді 1962 р. здійснено розподіл повноважень у сфері навчання вчителів між двома відомствами: Міністерством науки і шкільної вищої освіти та Міністерством освіти.

Міністерством освіти в цей період було затверджено, що навчання вчителів у вищих педагогічних школах в період 1961–1980 рр. повинно проводитись за планом та державним замовленням для вищих педагогічних шкіл, а також було встановлено, що загальна кількість випускників має бути 49 500 осіб (із них 28% від усієї кількості випускників мають підготувати у вищих педагогічних школах, а університетам, зважаючи на їх забезпеченість науково-педагогічними кадрами і матеріально-технічною базою, було заплановано підготувати 72% педагогічних випускників).

Втілюючи в життя Закон про покращення процесу навчання вчителів із технічних предметів для середніх загальноосвітніх шкіл, в 1964 р. у Катовицькій вищій педагогічній школі було відкрито новий відділ – технічний, на якому проводили підготовку магістрів з технічного навчання [20].

Реалізуючи завдання, які ставила перед освітою Соціал-робітничка партія, а саме: політичного навчання і виховання майбутніх вчителів, у вищих педагогічних школах почали створюватись кафедри, які обслуговували всі відділи, а саме: кафедри політичних наук. Першу кафедру політичних наук було створено 1 жовтня 1964 р. у Гданьській вищій педагогічній школі [21]. В інших закладах, наприклад, у Краковській і Опольській вищих педагогічних школах, функціонували кафедри, які були створені раніше: кафедра політичної економіки, кафедра філософії та соціології, а також кафедра політичних наук, які потім почали обслуговувати всі відділи шкіл [7, с. 181–184]. Схожі процеси відбулись і в інших закладах цього типу, тому ми можемо зробити висновок, що суспільно-політичні науки не тільки відігравали важливу роль у процесі підготовки вчителів та розвитку вищезгаданих наук, але в процесі розвитку вищих педагогічних шкіл стали полем для проведення серйозних наукових досліджень.

Наприкінці 60-х рр. ХХ ст. час навчання у вищих педагогічних школах для здобуття диплома магістра було збільшено до п'яти років [1, с. 19].

На межі 60–70 рр. ХХ ст. у вищих педагогічних школах відбулись зміни в їх організаційній структурі та програмах навчання. Ці процеси були спричинені змінами в системі підготовки вчителів у Польщі та в галузі вищої освіти. Велику увагу громадськості було звернено на вдосконалення навчального процесу, підвищення рівня освіти студентів педагогічного напрямку навчання та вдосконалення методів навчання. Для вирішення цих потреб 3 жовтня 1966 р. Міністерство освіти приймає рішення створити у Краківській вищій педагогічній школі Міжвідділову лабораторію з проблем досліджень навчально-виховного процесу у вищих педагогічних школах як окремий науково-дослідний підрозділ закладу. Основним завданням новоствореного структурного підрозділу було вивчення проблем навчання та виховання, а також визначення умов і результатів цих процесів, проведення досліджень у сфері управління освітою та відбору кандидатів на посади вчителів, їх навчання та виховання [7, с. 79–84].

У цей історичний період у вищих педагогічних школах продовжували розвиватись заочні форми навчання, вдосконалювались форми роботи зі слухачами, тому Міністерство освіти і шкільної вищої освіти створило у Краківській вищій педагогічній школі Методичний осередок навчання для працюючих вчителів, керівництво яким доручили відомому географу, доктору Р. Мохнецькому, він виконував ці обов'язки до 1971 р.

Таким чином, наприкінці 60-х – на початку 70-х рр. ХХ ст. у вищих педагогічних школах відбулись зміни в організаційній структурі та навчально-виховних програмах, були створені факультети за новими напрямками підготовки. У 70-х рр. ХХ ст. у вищих педагогічних школах запровадили післядипломну форму навчання.

Із 70-х рр. ХХ ст. економіка Польської Народної Республіки стрімко розвивалася. У цей період вища освіта досягла свого найвищого рівня за весь період соціалістичного розвитку країни [2, с. 21]. Реформуванню системи освіти в Польщі у 1973 р. передувало прийняття: Закону від 29 березня 1972 р. “Про утворення Міністерства науки та шкільної вищої освіти та техніки”, а також були внесені зміни до Закону від 5 листопада 1958 р. “Про шкільну вищу освіту” (від 10 липня 1973 р). Так, 27 березня 1972 р. було прийнято Статут вчителя, в якому було визначено, що обов’язковою вимогою для вчителів усіх типів навчальних закладів є наявність вищої освіти [8]. Польська система підготовки вчителів відреагувала на такі вимоги швидким збільшенням кількості та поліпшенням якісного складу випускників вищих педагогічних закладів. Положення Статуту вчителя (1972 р.) було підкріплене “Постановою у справі народної освіти” від 13 листопада 1973 р., де вказувалось, що підготовка майбутніх вчителів відбудуватиметься на рівні магістра. Підготовка вчителів мала проводитись у вищих академічних навчальних закладах, зокрема у вищих педагогічних школах. Крім того, мала покращитись професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів шляхом введення до навчальних планів педагогічних дисциплін з першого курсу навчання [1, с. 20].

У 1973 р. було проведено реформу системи педагогічної освіти [6]. У 1973 р. Міністерство освіти прийняло рішення провести закриття вищих вчительських шкіл та приєднання їх до вищих педагогічних шкіл. Плани з реформування вищої педагогічної освіти передбачали, що тривалість навчання у вищих педагогічних школах повинна бути 4–5 років [4, с. 19]. В 1969/70 н. р. мережа вищих учительських шкіл у Польщі становила 12 навчальних закладів. Ці навчальні заклади проводили підготовку майбутніх учителів, враховуючи потребу шкіл воєводств. Тут відкривали ті спеціальності з напрямів підготовки вчителів, яких не вистачало в школах різних воєводств країни. Так, розпорядженням Міністерства освіти від 29 вересня 1973 р. вищу вчительську школу м. Кельце було реорганізовано у Вищу педагогічну школу, а вища вчительська школа м. Слупськ у 1974 р. завдяки напруженій роботі адміністрації, науково-педагогічного колективу та студентської громади здобула статус вищого навчального закладу – Слупської вищої педагогічної школи, що дало змогу проводити підготовку на рівні “магістр”.

У цей період були проведені зміни в навчальних планах вищих педагогічних шкіл, було встановлено обсяг навчальних годин від 2600 до 3600 годин відповідно до спеціальності підготовки. Навчальні програми включали такі групи дисциплін: психолого-педагогічні, суспільно-політичні, фахові предмети, додаткові дисципліни та педагогічну практику. До психолого-педагогічних дисциплін зарахували: педагогіку, психологію, біометричні основи виховання, шкільну гігієну, технічні засоби навчання, методіку профільного предмета [1, с. 21]. З 1973 р. у навчальні програми вищих педагогічних шкіл у блок психолого-педагогічних дисциплін включили новий навчальний предмет “Елементи педагогічних наук”,

який включав такі дисципліни, як: психологія, педагогіка, історія виховання, теорія навчання та теорія виховання [8, с. 63].

У 1970-х рр. вищі педагогічні школи відмовились від двох напрямів навчання та стали здійснювати підготовку вчителів лише за напрямом “педагогіка”. Право працювати у школі – у початкових класах – надавала педагогічна освіта, цей напрям у різні часи називали педагогікою початкової школи, дошкільною педагогікою та педагогікою раннього шкільного віку. Випускники вищих педагогічних шкіл могли також працювати на посаді шкільного педагога, який, в основному, виконував виховні, опікунські, консультативні, організаційні та інші функції [3, с. 15].

У 70-ті рр. ХХ ст. на вищі педагогічні школи було покладено функцію підготовки вчителів, у закладах намагалися зберегти відносно великий перелік педагогічних спеціальностей. За окремими напрямами вчительських спеціальностей педагогічне навчання було встановлено в обсязі 450 годин (12–14% навчального часу – це були навчальні курси з психології, педагогіки, методик навчання спеціального предмета, шкільної гігієни й технічних засобів навчання), окрім цього, студенти були зобов’язані пройти кілька педагогічних практик.

Зміни, які відбувалися у 1970-х рр. у вищих педагогічних навчальних закладах, критикувалися науковцями та педагогами країни, у нових навчальних планах використовувалась університетська концепція підготовки вчителів, а саме: студенти здобували ґрунтовні теоретичні знання, але не приділялась належна увага виробленню практичних професійно-педагогічних умінь.

Позитивні тенденції 70-х рр. ХХ ст. в економіці та освіті країни, на жаль, виявились нестабільними. Економічні проблеми у промисловості країни привели до організації профспілки “Солідарність”, частиною якої була “Вчительська Солідарність” – Крайова рада секції освіти і виховання “Солідарності”, яка була створена у 1980 р. [2, с. 22]. Розвиток системи педагогічної освіти в Польщі на початку 80-х рр. характеризувався регресом. Як відомо, 1980-ті рр. – період суспільно-політичної й економічної кризи в Польщі. Економічна криза в країні спричинила дефіцит педагогічних кадрів (близько 100 000 вчителів звільнилися з місця роботи). Брак вчителів був посилений рішенням про зменшення обов’язкового тижневого навантаження для учнів з 23 до 18 годин [1, с. 22]. Кризова ситуація у сфері освіти в цей період характеризувалася: дефіцитом вчителів, які здобули вищу педагогічну освіту, великою плінністю вчительських кадрів, зниженням престижності праці вчителя тощо.

Освітнім керівництвом країни було прийнято рішення, що термін навчання у вищих педагогічних школах буде становити п’ять років. На початку 80-х рр. ХХ ст. у вищих педагогічних школах почався негативний процес поступового зменшення кількості психоло-педагогічних дисциплін у навчальних програмах з підготовки майбутніх вчителів за багатьма напрямами. Вищі педагогічні школи відступили від інноваційності в концепції педагогічної підготовки студентів. Використовувались стандартні концепції з підго-

товки студентів. У другій половині 1980-х рр. підготовку вчителів у вищих педагогічних школах було повернено до рівня 70-х рр. ХХ ст. [8, с. 64].

У першій половині 80-х рр. ХХ ст. у системі освіти Польщі почали спостерігатися негативні процеси, а саме: нестача висококваліфікованих вчительських кадрів у школах, вищі педагогічні школи не змогли вирішити цю проблему [1, с. 27].

Розпорядженням міністра науки та вищої школи від 18 квітня 1986 р. визначався мінімальний обсяг педагогічної підготовки за напрямками, які займаються підготовкою вчителів. Відповідно до нових навчальних програм було обмежено самостійність вищих педагогічних шкіл у можливості визначення кількості навчальних годин з педагогічної підготовки студентів, на вивчення блоку педагогічних предметів було виділено 300 годин, причому навчання проводилось за трьома предметами – педагогіка, психологія та методика (дидактика) спеціальної дисципліни. Обсяг годин кожного із цих предметів не міг бути меншим за 90 годин. За напрямами педагогічної підготовки обов'язковою була практика обсягом 10–15 тижнів, яку проходили під час навчання [3, с. 23]. Вищезгадані вимоги щодо обсягу навчальних годин з педагогічної підготовки вчителів мали вплив на розвиток вищих педагогічних шкіл у майбутньому. Педагогічному напрямку навчання було повернено провідне місце у вчительській підготовці, було визначено, що вивчення циклу педагогічних предметів має відбуватися в такій послідовності: психологія, педагогіка, дидактика фахового предмета. З 1986/87 н. р. у вищих педагогічних школах були введені нові типові програми з педагогіки та психології. Введення нових навчальних програм призвело до уніфікації педагогічної підготовки у вищих педагогічних школах.

Висновки. Узагальнюючи вищезгадане, можна зробити висновки, що в 1956–1989 рр. у діяльності вищих педагогічних шкіл Польщі відбувались істотні зміни, а саме: сформувалась мережа навчальних закладів у країні, вищі педагогічні школи перейшли на академічний рівень підготовки, вищі вчительські школи були реорганізовані у вищі педагогічні школи, значним досягненням у діяльності вищих педагогічних шкіл були перехід на підготовку майбутніх фахівців на рівні “магістр” та відкриття спеціалізованих рад з підготовки докторів наук. У вищих педагогічних школах відмовились від двох напрямів навчання майбутніх педагогів, а почали здійснювати підготовку за одним напрямом – “педагогіка”; декілька разів змінювались концепції підготовки вчителів; змінювалась організаційна структура вищих педагогічних шкіл; проводились зміни в навчальних програмах тощо. Загалом у цей історичний період на вищі педагогічні школи було покладено функцію з підготовки вчителів за всім переліком педагогічних спеціальностей. Завдяки діяльності вищих педагогічних шкіл суттєво збільшилась кількість молоді, яка здобула вищу освіту.

Список використаної літератури

1. Василюк А.В. Професійно-педагогічна підготовка вчителів у Польщі (1989–1997 рр.) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Алла Володимирівна Василюк. – К., 1998. – 184 с.

2. Гриневич Л.М. Тенденції децентралізації управління базовою освітою в сучасній Польщі : дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Лілія Михайлівна Гриневич. – К., 2005. – 239 с.
3. Левовицький Т. професійна підготовка і праця вчителів: наукове видання / Тадеуш Левовицький ; [пер. з польськ. А. Івашко]. – К. ; Маріуполь : Рената, 2011. – 119 с.
4. Miejsce i zadanie pedagogiki w systemie kształcenia nauczycieli w szkołach wyższych / pod. red. R. Kuchy i M. Ochmańskiego. – Lublin : UMCS, 1990. – 251 s.
5. Monitor Polski. – 1959, nr 80, poz. 437.
6. Okoń W. Rzec o edukacji nauczycieli / W. Okoń. – Warszawa : WsiP, 1991. – 208 s.
7. Jarowiecki J. Działalność Międzydziałowego Zakładu Badań i Studiów nad Dydaktycznymi Problemami Pracy WSP / J. Jarowiecki // Pracy z dydaktyki szkoły wyższej. – Kraków, 1968.
8. Szempruch J. Pedagogiczne kształcenie nauczycieli wobec reformy edukacji w Polsce / Jolanta Szempruch. – Rzeszów : Wydawnictwo Wyższej szkoły pedagogicznej w Rzeszowie, 2000. – 387 s.
9. Zarządzenie Ministrów: Szkolnictwa Wyższego i Oświaty z dnia 20 czerwca 1956 w sprawie sposobu i trybu włączenia Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Warszawie do Warszawskiego Uniwersytetu oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi do Uniwersytetu Łódzkiego // Dz. Urz. Min. Ośw., 1956, nr 9, poz. 73.
10. Zarządzenie Ministra Oświaty z 30 sierpnia 1956 r. (Nr – 382/56) zmieniające zarządzenie z dnia 21 III 1955 w sprawie kwalifikacji zawodowych nauczycieli przysposobienia wojskowego // Dz. Urz. Min. Ośw., 1956, nr 12, poz. 110.
11. Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 27 lipca 1960 (Nr KN 3–1696/60) w sprawie zmian organizacyjnych w WSP w Krakowie // Dz. Urz. Min. Ośw., 1960, nr 1, poz.
12. Zarządzenie Ministra z 10 VI 1958 (Nr KN 2-1074/58) w sprawie zmian organizacyjnych w WSP w Opolu // Dz. Urz. Min. Ośw., 1958, nr 8, poz. 97, 101.
13. Zarządzenie Ministra z dnia 26 II 1960 (Nr KN 3-179/60/58) w sprawie zmian organizacyjnych w WSP w Opolu // Dz. Urz. Min. Ośw., 1960, nr 12, poz. 222).
14. Zarządzenie Ministra z 19 V 1958 (Nr KN 2-782/58) w sprawie zmian organizacyjnych w WSP w Gdańsku // Dz. Urz. Min. Ośw., 1958, nr 8, poz. 96).
15. Zarządzenie Ministra z 13 VI 1964 (Nr KNZ-932/64) w sprawie zmian organizacyjnych w WSP w Gdańsku // Dz. Urz. Min. Ośw., 1964, nr 8, poz. 82).
16. Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 lipca 1956 // Dz. Urz. Min. Szk. Wyż., 1956, nr 9, poz. 32);
17. Zarządzenie Ministra Oświaty z 19 XI 1956 // Dz. Urz. Min. Ośw., 1956, nr 15, poz. 142).
18. Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 2 listopada 1959 r. (Nr KN 2-201/53) w sprawie zasad wyboru elektorów w wyższych szkołach pedagogicznych // Dz. Urz. Min. Ośw. 1959, nr 14, poz. 185.
19. Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 7 lipca 1962 w sprawie ustalenia wydziałów i specjalności w zakresie których uruchamia się studia doktoranckie w wyższych szkołach pedagogicznych // Dz. Urz. Min. Ośw., 1962, nr 9, poz. 98.
20. Zarządzenia Ministra Oświaty z 23 lipca 1964 r. (Nr KN 2-989/64) w sprawie ustalenia tytułu magistra dla absolwentów kierunku studiów “wychowanie techniczne” // Dz. Urz. Min. Ośw. – 1964. – nr 9. – poz. 93).
21. Zarządzenia Ministra Oświaty z dnia 31 grudnia 1964 r. (Nr KN 2-3022/64) w sprawie utworzenie w WSP w Gdańsku Międzydziałowego Studium // Dz. Urz. Min. Ośw., 1965, nr 2).
22. Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 stycznia 1968r. // Dz. Urz. Min. Ośw. i Szk. Wyższ., 1968, nr A – 1, poz. 3).

Биницкая Е.Н. Аспекты деятельности и развития высших педагогических школ польской народной республики в 1956–1989 гг.

В статье рассматривается деятельность высших педагогических школ Польской Народной Республики в 1956–1989 гг. Анализируется влияние общественно-экономической ситуации в стране на развитие высших учебных заведений. Рассматриваются реорганизационные изменения в структуре и деятельности данных высших учебных заведений.

Ключевые слова: высшее образование, высшие педагогические школы, подготовка учителей, организация деятельности, структура заведения.

Binyts'ka K. Aspects of activity and development of Polish Republic of People's higher pedagogical schools in 1956–1989

The article lights up the activity of higher pedagogical schools of Polish Republic of People's in 1956–1989. Influence of social-economic situation in a country on the development of higher educational establishments is analysed. Reorganisational changes in the structure and activity of these higher educational establishments are examined in the article.

Key words: higher education, higher pedagogical schools, preparation of teachers, organization of activity, structure of establishment.